

Antrosios Lietuvos mokslo diplomatijos gairių rengimo dirbtuvės: renginio santrauka

Dominykas Kaminskas ir Monika Whittingham

2026 01 29

Projekto eigos ir gairių juodraščio pristatymas

„Kurk Lietuvai“ projekto vadovai Dominykas Kaminskas ir Monika Whittingham pristatė LR užsienio reikalų ministerijos inicijuoto projekto „Mokslo diplomatijos vystymas Lietuvoje“, įgyvendinamo bendradarbiaujant su LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija, eigą bei Lietuvos mokslo diplomatijos gairių juodrašį.

- Apibendrinti projekto tikslai, rezultatai bei procesas.
- Paminėti atlikti etapai: strateginių dokumentų apžvalga, diplomatinių bei mokslo ir studijų institucijų apklausos, ekspertiniai interviu, raportas apie Lietuvos mokslo diplomatijos ekosistemą ir užsienio gerąsias praktikas bei pirmosios gairių rengimo dirbtuvės.

Lietuvos mokslo diplomatijos gairių juodraštis: vizija, iššūkiai ir strateginiai tikslai bei kryptys

- **Vizija:** iki 2030 m. mokslo diplomatiją paversti strateginiu valstybės įrankiu, kuris kryptingai didina Lietuvos konkurencingumą ir saugumą, stiprina šalies įvaizdį ir užtikrina aktyvų Lietuvos dalyvavimą formuojant tarptautinę mokslo ir technologijų darbotvarkę.
- **Iššūkiai:** strateginės krypties trūkumas, institucinių atsakomybių neapibrėžtumas ir koordinacijos spragos, kompetencijų ir žmogiškųjų išteklių trūkumas.
- **Trys strateginio veikimo kryptys:** 1) koordinacija apimanti formalius ir neformalius tinklus; 2) kompetencijos apimančios mokymus tiek diplomatams, tiek MSI, aiškiau formuojamas užduotis bei MSI diplomatinis įgūdžius; 3) veiksmai keturiose MD dimensijose apimty esamos situacijos įvertinimą bei konkrečius veiksmus, siekiant optimizuoti išteklių panaudojimą.
- **Strateginiai tikslai pagal MD dimensijas:**
 - Mokslas diplomatijoje – Lietuvos užsienio ir saugumo politiką bei atstovavimą tarptautiniuose formatuose grįsti sistemingais moksliniais įrodymais ir įžvalgomis bei inovatyviais sprendimais.
 - Diplomatija mokslui – diplomatinėmis priemonėmis didinti Lietuvos MTEPI tarptautiškumą – pritraukti partnerius, finansavimą, talentus ir prieigą prie infrastruktūrų, kartu didinant Lietuvos indėlį tarptautiniuose MTEPI projektuose.
 - Kaip strateginė kryptis paminėtos prioritėtinės šalys ir regionai¹: Vokietija, JAV, Lenkija, Prancūzija, Kanada, Ukraina, Šiaurės šalys (NB8), Indijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalys.
 - Mokslas diplomatijai – naudoti mokslinį bendradarbiavimą kaip priemonę stiprinti Lietuvos tarptautinius ryšius su strateginiais partneriais ir formuoti Lietuvos kaip sumanios ir patikimos partnerės įvaizdį, palaikyti dvišalį dialogą sudėtinguose ar naujuose kontekstuose.
 - Diplomatija moksle – skatinti Lietuvos MSI veikti tarptautinėje erdvėje strategiškai ir konkurencingai, taikant „diplomatinius“ įrankius (tinklaveiką, derybas, atstovavimą), kartu užtikrinant mokslinių tyrimų saugumą, mokslo atvirumą ir institucijų atsparumą.

Lietuvos mokslo diplomatijos gairių juodraštis: rekomendacijos

Siekiame apibrėžti institucijų funkcijas ir atsakomybes. Teikiame 18 rekomendacijų, kurias galima suskirstyti į tris pagrindines kategorijas:

- **Veiklų koordinavimas:** formali koordinacinė platforma ir neformalus tarpinstitucinis tinklas.
- **Kompetencijų ugdymas bei pajėgumų užtikrinimas:** reguliarūs mokymai diplomatas MTEPI klausimais ir MSI diplomatiniais klausimais bei nacionalinė MD veiklų finansavimo priemonė.
- **Strateginių tikslų siekimas:** likusios 14 rekomendacijų susijusių su Lietuvos mokslo bei turimos MTEPI infrastruktūros viešinimu, mokslo atašė pareigybių įkūrimu, mokslininkų stažuocių programa LR užsienio

¹ Dalyviai atkreipė dėmesį į tai, jog geografinės kryptys galėtų būti nustatomos gairių įgyvendinimą koordinuojančios tarybos, neįtraukiant baigtinio sąrašo į pačias gaires.

reikalų ministerijoje, ankstyvu mokslininkų įtraukimu į strateginių dokumentų rengimą, diasporos ir alumnų įtraukimo programas ir kt.

Pirmoji diskusijos dalis: vizija, strateginiai tikslai bei kryptys

Ar vizija yra aiški ir bendrai suprantama ir ar strateginiai tikslai atliepia MD ekosistemos lūkesčius?

Dalyviai aktyviai ir konstruktyviai įsitraukė į diskusiją, pabrėždami poreikį aiškiau įsivardinti regioną, kuriame Lietuva siekia lyderystės mokslo diplomatijos srityje, nes tai prisidėtų prie strateginės krypties aiškumo ir nuoseklumo. Taip pat pažymėta, kad formuojamos vizijos ambiciją tikslinga sieti ne tik su 2030 m. laikotarpiu, bet ir su ilgalaikę nacionaline pažangos vizija „Lietuva 2050“, siekiant užtikrinti tęstinumą ir platesnį strateginį poveikį. Dalyviai atkreipė dėmesį, jog sėkmingo vizijos įgyvendinimo nebūtina griežtai sieti su detaliais kiekybiniais rodikliais ar tarptautiniais indeksais, didesnę dėmesį reikia skirti kryptingam kokybiniam pažangos vertinimui.

Aptariant prioritetingas kryptis atskirose mokslo diplomatijos dimensijose, akcentuota būtinybė mažinti administracinę ir biurokratinę našta bei spartinti užsakomųjų mokslinių tyrimų procesus, siekiant didesnio sistemos efektyvumo ir patrauklumo tarptautiniams partneriams bei Lietuvos mokslininkams. Taip pat pasiūlyta apsvarstyti, ar strateginiuose dokumentuose tikslinga įvardinti konkrečias tarptautines programas, prioritetingas šalis ar regionus, siekiant aiškesnio fokusavimo ir išteklių telkimo. Dalyviai iš esmės sutarė, kad kompetencijų ugdymas yra viena iš prioritetingų krypčių, ypač mokslinių tyrimų saugumo kontekste, atsižvelgiant į didėjančius geopolitinius, technologinius ir etinius iššūkius.

Antroji diskusijos dalis: rekomendacijos

Ar aiškus rekomendacijų turinys, institucinių atsakomybių pasiskirstymas?

Formalios mokslo diplomatijos koordinacinės platformos sukūrimo idėja dalyvių buvo sutikta palankiai. Diskusijų metu aptartas ekonominės diplomatijos tarybos veikimo modelis kaip galimas atskaitos taškas, pabrėžiant, kad analogiška platforma mokslo diplomatijos srityje galėtų užtikrinti sistemingą tarpinstitucinį ir tarpsektorinį bendradarbiavimą. Taip pat pažymėta, jog tokia platforma galėtų perimti reguliarią mokslo diplomatijos prioritetingų šalių tvirtinimo ir peržiūros funkciją, taip prisidėdama prie kryptingo tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimo.

Išsamiai aptarta rekomendacija dėl nacionalinės finansavimo priemonės mokslo diplomatijos iniciatyvoms sukūrimo. Dalyviai akcentavo poreikį įvertinti visų mokslo diplomatijos ekosistemos dalyvių požiūrį bei lūkesčius ir apsvarstyti alternatyvias įgyvendinimo galimybes, įskaitant rekomendacijos formulavimą per jau esamų finansavimo priemonių peržiūrą ir persikirstymą, siekiant didesnio efektyvumo ir tvarumo.

Diskusijų metu palankiai įvertintos šios rekomendacijos:

- neformalaus tarpinstitucinio mokslo diplomatijos tinklo sukūrimas;
- reguliarūs mokymai diplomatams mokslo, technologijų ir inovacijų (MTEPI) klausimais, taip pat mokymai mokslo ir studijų institucijų (MSI) atstovams diplomatinės veiklos ir užsienio politikos kontekste;
- ankstyvas mokslininkų ir ekspertų įtraukimas į strateginių dokumentų rengimą bei reguliarių ekspertinių konsultacijų užsienio politikos formuotojams ir įgyvendintojams užtikrinimas;
- trumpalaikių stažuotčių programos mokslininkams LR užsienio reikalų ministerijoje sukūrimas;
- diasporos ir alumnų įtraukimo programos parengimas bei kitos papildomos iniciatyvos.

Baigiant diskusijas, dalyviai buvo pakviesti teikti rašytinius komentarus ir pastabas dėl tų rekomendacijų, kurių nebuvo spėta išsamiai aptarti dirbtuvių metu. Taip pat informuota, jog institucinių atsakomybių ir funkcijų aprašas (3.1 sk.) bus derinamas su atitinkamomis institucijomis raštu.

Dėkojame visiems dalyviams už aktyvų įsitraukimą ir konstruktyvias įžvalgas. Kilus papildomų klausimų, pasiūlymų ar pastebėjimų, kviečiame susisiekti nurodytais kontaktais.

Dominykas Kaminskas

Projekto vadovas

+370 643 10021

dominykas.kaminskas@kurkl.lt

Monika Whittingham

Projekto vadovė

+370 652 95853

monika.whittingham@kurkl.lt